

Transatlantická dohoda o obchodu a investicích mezi EU a USA (TTIP) podklad pro RHSD ČR

a) Cíle a priority ČR

b) Aktuální stav vyjednávání

c) Transparentnost a komunikace TTIP vůči veřejnosti

Transatlantické obchodní a investiční partnerství (TTIP) je název aktuálně vyjednávané dohody mezi Evropskou unií a USA, která si klade za cíl dále liberalizovat obchod a investice. Vyjednávání byla zahájena v červenci 2013. V týdnu od 20. 4. 2015 se uskutečnil deváté vyjednávací kolo.

USA a EU jsou v současnosti těmi největšími světovými obchodníky i investory obecně, sobě navzájem i pro většinu třetích zemí. Celková obchodní výměna mezi EU a USA každoročně osciluje kolem hodnoty 800 miliard euro. Každý den mezi EU a USA probíhá obchod se zbožím a službami za více než 2 miliardy euro. Vzájemné přímé investice dosahují výše téměř 3 biliony euro. V současné době EU a USA společně vytváří téměř polovinu světového HDP (celkem 47 % - EU přes 25 %, USA přes 21 %) a skoro třetinu objemu celkového světového obchodu (EU 17 % a USA 13,4 %).

Co se týče ratifikační procedury, předpokládá se, že bezprostředně po dokončení vyjednávacího procesu bude kompletně celý text dohody TTIP zveřejněn na internetu Evropské komise, stejně jako k tomu došlo v případě všech unijních obchodních dohod v minulosti. Následně bude provedeno „právní čištění“ textu a překlad do všech oficiálních jazyků členských států EU. Před zahájením ratifikace bude v praxi minimálně rok na to, aby si veřejnost i zákonodárci text mohli podrobně prostudovat. Následně bude nutné, aby dohodu TTIP schválila Rada a Evropský parlament, a podle praxe u smíšených dohod i národní parlamenty všech členských států. Tyto instituce pak budou mít plné právo dojednaný text dohody schválit či odmítnout. Bez jejich souhlasu nebude moci dohoda vstoupit v platnost.

a) Cíle a priority ČR v TTIP

1. Politická očekávání ČR obecně:

- Dojednání ambiciózní a komplexní dohody (zahrnující také investiční kapitolu);
- Nahrazení bilaterální investiční dohody (BIT) CZ-US bez aplikace desetileté výpovědní lhůty;
- Posílení transatlantické vazby
- Zvýšení efektivity, konkurenceschopnosti a inovačního potenciálu ČR i EU,
- Růst HDP, zvýšení zaměstnanosti, zvýšení objemu investic, posílení potenciálu obchodních vztahů, usnadnění výměny know-how.

- Internacionalizace malých a středních podniků (SME)

2. Priority ČR vzhledem k jednotlivým kapitolám budoucí dohody TTIP

I. Přístup na trh:

ČR bude usilovat nejen o úplné odstranění celních tarifů na průmyslové výrobky (u energeticky náročných výrobků s maximálním přechodným obdobím), ale také o eliminaci široké škály netarifních bariér, které podle signálů podnikatelů způsobují největší překážky pro vstup na americký trh. Významným problémem je velká odlišnost regulatorních systémů na obou stranách Atlantiku. Jejich sblížení, vzájemné uznávání vize posílené regulatorní spolupráce bude pravděpodobně nejobtížnější částí dohody, ale bude znamenat obrovský přínos a odstranění zbytečných nákladů pro naše podniky, především z kategorie SMEs.

Cla a pravidla původu:

Průmyslové zboží:

Jakožto otevřená liberální ekonomika ČR v zásadě podporuje kompletní odstranění všech cel na průmyslové výrobky za předpokladu přechodných období pro energeticky nejnáročnější výrobky a za podmínky současného zásadního průlomu v regulatorních otázkách, veřejných zakázkách a v otázkách eliminace amerických restrikcí na export energetických surovin do EU.

Zemědělské produkty:

Česká republika definovala ofenzivní položky, u nichž požaduje snížení cel na americké straně (slad, chmel, cukrovinky, čokoláda, potravinové přípravy, výrobky z obilovin, víno, voda, škrob, mléčné produkty) a zároveň podpořila evropskou tarifní nabídku pro USA, která je založena na vzájemné reciprocitě. Cílem ČR je dosažení ambiciózní avšak vyvážené dohody v oblasti přístupu na trh zemědělskými výrobky.

Pravidla původu:

ČR s vědomím a s přihlédnutím k odlišnosti systémů využívajících pravidla původu zboží obou partnerů (EU, USA) podporuje zejména sjednání vyvážených a srozumitelných pravidel původu zboží, která přispějí k liberalizaci a zjednodušení obchodu, budou technicky proveditelná a současně budou z ekonomického hlediska odpovídat obchodním zájmům ČR. Dojednaná pravidla původu by měla být založena na standardních protokolech o původu zboží používaných v EU a co nejvíce odrážet základní principy a mechanismy určování původu zboží EU a správní spolupráce.

Služby:

ČR je již dnes v oblasti služeb velice otevřena a v zásadě neuplatňuje vůči zahraničním poskytovatelům diskriminační omezení. Od dohody TTIP však očekáváme významné zjednodušení přístupu na trh služeb USA. Dohoda by měla odstranit přetrvávající překážky pro vstup na tento trh a zajistit našim poskytovatelům služeb srovnatelně příznivé podmínky, jaké jsou uplatňovány vůči americkým subjektům. Pro ČR je prioritní usnadnit přístup na trh USA poskytovatelům služeb v oblasti informačních technologií, výzkumu a vývoje, či dalších odborných profesí, jako jsou inženýři, architekti apod. V těchto sektorech je ČR vysoce konkurenceschopná a na náročném trhu USA vidíme značné příležitosti. Významným přínosem pro přístup vysoce kvalifikovaných inženýrů, architektů či jiných odborníků z ČR, na trh USA by bylo také usnadnění vzájemného uznávání odborných kvalifikací. Dohoda TTIP by za tímto účelem měla vytvořit příslušné mechanismy.

Významným prvkem při vstupu na cizí trhy je transparentnost uplatňovaných pravidel. Při vstupu na trh USA mají exportéři služeb z ČR pouze omezenou představu o podmínkách a pravidlech, kterým budou na tomto trhu vystaveny. V této oblasti proto očekáváme od dohody TTIP výrazný posun. Zejména je třeba zajistit uplatňování transparentních a nestranných postupů v otázce licenčních a kvalifikačních požadavků pro získání nezbytných povolení. Zatěžující je především rozdílná a obtížně dohledatelná regulatorní úprava na úrovni jednotlivých federativních států USA. Dohoda TTIP by proto měla zavázat USA k větší transparentnosti, a to na federální i subfederální úrovni. Z tohoto důvodu považujeme za vhodné využití negativní formy závazků, která umožňuje stranám uplatňovat vůči poskytovatelům služeb pouze taková pravidla a omezení, která v dohodě výslovně uvedou. Smysl negativního seznamu by však byl zásadně redukován, pokud se USA odmítnou přihlásit k závazkům na federální i subfederální úrovni (USA doposud nepředpokládá, že by na subfederální úrovni byly dohodou vázány).

ČR podporuje záměr EK vytvořit v rámci dohody TTIP společný regulatorní rámec v oblasti finančních služeb, který by zajistil vzájemnou koordinaci v oblasti finanční regulace a bankovního dohledu. Regulatorní spolupráce by posílila stabilitu finančního systému a usnadnila rozvoj transatlantických obchodních a investičních toků. ČR jej vnímá především jako možný impulz pro příliv investic z USA do ČR.

Pokud jde o defenzivní zájmy ČR (např. některé zdravotní, sociální či vzdělávací služby, služby distribuce léčiv), tyto by měly být plně ošetřené příslušnými omezeními a výjimkami, které jsou standardní součástí všech obchodních dohod EU. Standardy kvality a bezpečnosti služeb v ČR by tak dohodou TTIP neměly být jakkoli ohroženy.

Investice:

- V jednání o investicích bude ČR podporovat vyváženou úpravu, která poskytne státům záruky zachování práva na regulaci ve veřejném zájmu, ale rovněž dá investorům možnost efektivní ochrany.
- Se čtyřmi oblastmi, které Evropská komise identifikovala po analýze veřejné konzultace, jsme souhlasili jako vhodně vybranými pro další diskuzi. Posílení práva na regulaci, stejně jako zpřísnění požadavků kladených na rozhodce směřujících k vyloučení střetu zájmů a zajištění dodržování vysokých standardů kladených na tyto osoby podporujeme. Pro ČR je také důležité, aby byl jasně stanoven vztah mezi ISDS a domácími soudními prostředky. Investiční kapitola a specificky ISDS by přitom v žádném případě neměla být vnímána jako náhrada za vnitrostátní prostředky řešení sporů, které by i nadále měly zůstat primárním mechanismem pro urovnávání sporů mezi investorem a státem. Pokud se jedná o vytvoření odvolacího mechanismu, ČR je k tomuto návrhu spíše skeptická z důvodu rizika prodloužení řízení a nárůstu nákladů. Vytvoření investičního soudu v dlouhodobém horizontu je ovšem myšlenka, kterou by bylo možné podpořit.
- Krom hlavních výše uvedených oblastí, jež vyplynuly z výsledků veřejné konzultace, za podstatné z hlediska ČR rovněž považujeme, aby se investoři nemohli u mezinárodní arbitráže domáhat závazků týkajících se přístupu na trh. Důležité je i vyloučení paralelních či navazujících sporů, zahrnutí pojistek proti tzv. neopodstatněným žalobám a začlenění jasně formulovaných standardů, které budou limitovat možnosti širokého výkladu ze strany arbitrážních tribunálů a jejich možné zneužití. Co se týče transparentnosti řízení, ČR její zahrnutí do Dohody podporuje.

ČR považuje dále za zásadní, aby předmětná Dohoda nahradila stávající bilaterální dohodu o ochraně a podpoře investic (Dohoda mezi Spojenými státy americkými a Českou a Slovenskou Federativní republikou o vzájemné podpoře a ochraně investic¹), kterou ČSFR s USA uzavřela na počátku 90. let, a to bez nutnosti aplikace desetileté ochranné lhůty.

II. Regulatorní komponent

Regulatorní otázky a technické překážky obchodu:

Pro ČR je část dohody TTIP zaměřená na technické bariéry obchodu (TBT) a spolupráce v oblasti regulatoriky podstatná a je jedním z nejvýznamnějších ofenzivních zájmů českých firem. Překonávání tohoto typu překážek ne nejobtížnější

¹ „Treaty between the United States of America and the Czech and Slovak Federal Republic concerning the Reciprocal Encouragement and Protection of Investment, zkráceně Bilateral Investment Treaty, BIT“

pro SMEs, které často nedisponují administrativními kapacitami pro monitoring těchto překážek a hledání cest pro jejich překonávání. Z pohledu ČR je klíčové, aby se vyjednávání zaměřila na již existující překážky a současně dala i základ pro prohloubení regulační spolupráce i do budoucna, aby byly co nejvíce eliminovány případy vzniku nových bariér a to i v oblasti *emerging* technologií.

ČR bude v rámci regulačních kapitol usilovat o to, aby se vyjednávání o netarifních překážkách dosáhla zásadních průlomů směrem k vzájemnému uznání (ekvivalence) a širším závazkům aplikace mezinárodních standardů především v sektorech perspektivních z hlediska národních hospodářských priorit, tj. oblast automobilového průmyslu, zdravotnické techniky, strojírenství, farmaceutiky a zdravotnické techniky. Produkty těchto sektorů představují pro ČR významnou část jejího obratu obchodu s USA, jsou to přitom ty segmenty trhu, které vytváří ty nejsostifikovanější výrobky, čímž přispívají k posilování inovačního potenciálu ČR i tvorbě „*high-quality jobs*“.

- Automobilový průmysl

Pro ČR je podstatné dosažení regulační konvergence cestou uznání ekvivalence standardů či harmonizace (ideálně na platformě OSN) za současného zachování úrovně bezpečnosti a ochrany životního prostředí. Regulační otázky a problematika cel musí být v tomto sektoru jasně provázány.

- Zdravotnická technika a farmaceutika

Z pohledu ČR je podstatné, aby u zdravotnické techniky TTIP dosáhl průlomu v otázce regulační spolupráce v oblastech Unique Device Identification (UDI), Regulatory Product submission (RPS) a Medical Devices Single Audit Programme (MDSAP). U farmaceutických produktů ČR podporuje o dosažení uznávání výsledků inspekci *Good Manufacturing Practices* (GMP).

- Strojírenství

ČR podporuje snahy o posílení regulační konvergence a uznávání shody (conformity assessment) založené na univerzálnější aplikaci mezinárodních standardů ISO a EIC s maximální možnou eliminací používání národních odchylek na americké straně.

Sanitární a fytosanitární opatření (SPS):

U SPS otázek má ČR zájem především na odstranění stávajících a minimalizaci uplatňování nových sanitárních opatření představujících neodůvodněné překážky obchodu, a to zejména pokud jde o omezení dovozu produktů živočišného původu

z důvodu Schmallenberg viru. Jako velmi důležité se dále jeví uznání EU jako jedné entity, která umožňuje vývozy ze všech ČS, stanovení regionalizace a dále pak uznávání podniků pouze na základě kontrol vlastních kompetentních autorit.

Z defenzivního hlediska ČR podporuje zachování stávajících sanitárních standardů EU zejména v oblasti produkce a ošetřování masa, které neumožňují užití chlóru při ošetření masa (ČS EU i EFSA shodně zavedení odmítají) nebo použití hormonů při produkci hovězího masa.

GMO - EU má co se týče GMO jeden z nejpřísnějších právních rámců na světě, oblast je navíc regulována národními legislativami. Pro ČR je důležité, aby tento systém nebyl prostřednictvím TTIP zpochybněn.

III. Pravidla

a) Energetika a suroviny:

ČR považuje za důležité zařazení specifických ustanovení k energetice a surovinám do TTIP a usiluje o jasné závazky USA k odstranění přetrvávajících amerických exportních restrikcí na vývoz LNG a surové ropy do EU a to z důvodů ekonomických i politicko-strategických.

b) Ochrana duševního vlastnictví (IPR):

ČR plně podporuje, aby TTIP šel nad rámec dohody TRIPS, především v oblasti zavedení ustanovení spojených s patentovou ochranou (př. prodloužení patentové ochrany na déle než 20 let, jak stanovuje dohoda TRIPS), ochranou dat u farmaceutik nebo omezení pro zavádění povinných licencí. Ve vztahu k dalšímu aspektu IPR – autorskému právu – ČR plně podporuje rozšíření ochrany práv výkonných umělců (prodloužení o 20 let). ČR rovněž podporuje, aby TTIP posílil společnou spolupráci EU a USA v IPR na multilaterální úrovni, i prostřednictvím konkrétních projektů a iniciativ s třetími zeměmi.

V otázce GIs ČR podporuje prosazení uznání konceptu GIs v USA - tj. TTIP musí vést k rozšíření evropského systému na území USA. Cílem ČR je zajištění ochrany pro základní set českých GIs: Českobudějovické pivo, Budějovický měšťanský var, Budějovické pivo, České pivo, Žatecký chmel, Zlatá Jihočeská Niva a Jihočeská Niva.

c) Veřejné zakázky:

V oblasti veřejných zakázek bude ČR požadovat, aby se jejím firmám na americkém trhu dostalo rovné postavení s domácími americkými dodavateli. Zároveň je

z pohledu ČR podstatné, aby TTIP vedl k zajištění co nejširšího přístupu na trh na všechny úrovně zadavatelů v USA: národní, regionální i místní. S tím souvisí odstranění překážek, které v současnosti výrazným způsobem zvýhodňují domácí americké dodavatele. Jde například o ustanovení „Buy America(n)“, či technické specifikace. Pro ČR je klíčový zájem především v oblasti vozidel městské hromadné dopravy, kde jsou sice již dnes realizovány vybrané zakázky, nicméně v situaci, kdy požadavky dané Buy America(n) na národní lokalizaci či Steel local content jejich výrobky prodražují až o 30%. Dále je z pohledu ČR žádoucí, aby TTIP zajistil přístup k veřejným zakázkám také pro evropské malé a střední podniky, jejichž potenciál je americkou legislativou nejvíce omezen.

c) SME:

ČR podporuje speciální kapitolu k malým a středním podnikům, která bude obzvláště zaměřena na jejich specifické problémy a na nástroje péče, které tyto typy podniků budou potřebovat, aby maximálně využily příležitosti dané TTIP, především cestou posílení informovanosti a zřízení SME helpdesk pro pomoc s vyřizováním administrativních záležitostí.

b) Aktuální stav vyjednávání TTIP

Zatím poslední vyjednávací kolo proběhlo v týdnu od 2. 2. 2015 v Bruselu, další plánované kolo se uskuteční v týdnu od 20.4.2015 v USA. Do dnešní doby se podařilo otevřít vyjednávání o všech budoucích kapitolách, došlo k výměně prvních tarifních nabídek či nabídek ve službách a stále probíhá vyjasňování cílů v horizontální regulatorice i u jednotlivých sektorů či ambicí v oblasti veřejných zakázek či energetiky. U problematiky řešení sporů investor-stát (ISDS) proběhla v EU veřejná konzultace, jejíž výsledky byly představeny dne 13.1.2015, přičemž se stanou základem pro další diskuze členských států a evropských institucí. U většiny kapitol se již pracuje s návrhy textů obou stran, přičemž všechny dosud předložené unijní návrhy byly i publikovány.

S nástupem nové Evropské komise přišly i nové impulzy do vyjednávání (pod heslem fresh start), který dává vyjednávání novou dynamiku. Na americké straně je však zároveň dosud patrná priorita, kterou současná administrativa přikládá dokončení Transpacifického partnerství (TPP), což je obdoba TTIP vyjednávání USA s jedenácti státy Asie, Latinské Ameriky a Pacifiku. Finalizace TPP je předpokládána do podzimu 2015. Teprve poté se dá očekávat, že se pozornost USA plně přesune na vyjednávání TTIP.

c) Transparentnost a komunikace TTIP vůči veřejnosti²

²TTIP - List of documents; http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/march/tradoc_153263.pdf

Evropská komise i členské státy si uvědomují potřebu být při vyjednávání co možná nejotevřenější a sdílet co nejvíce informací s veřejností a občanskou společností.

V listopadu 2014 oznámila komisařka Cecilia Malmströmová ještě další posílení transparentnosti procesu sjednávání TTIP, přičemž navázala na deklasifikaci vyjednávacího mandátu TTIP.³ Byl rozšířen přístup k průběžným textům všem členům Evropského parlamentu, tedy nad rámec přístupu poslanců Výboru pro mezinárodní obchod, a publikace se dočkaly další konkrétní návrhy předložené americké straně. Tyto návrhy naleznete [na webových stránkách Evropské komise](#).⁴ Seznam všech materiálů, které Evropská komise sdílela s členskými státy a Evropským parlamentem, byl rovněž publikován.

Aktivně ke komunikaci TTIP přistupuje i Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO). MPO od začátku vyjednávání vede expertní tým k TTIP složený ze zástupců rezortů a tripartity (Českomoravská konfederace odborových svazů, Asociace samostatných odborů, Hospodářská komora, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Agrární komora, Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu, Sdružení automobilového průmyslu SAP, Svaz chemického průmyslu České republiky). MPO rovněž velmi usiluje o zintenzivnění dialogu se zástupci platformy občanské společnosti zainteresované na problematice TTIP. Ve spolupráci s partnery pak MPO pořádá a spolupořádá také řadu přednášek, kulatých stolů pro širší či podnikatelskou veřejnost. MPO rovněž zprovoznilo specializovanou sekci k TTIP na serveru [BusinessInfo](#), kde informuje i o plánovaných akcích. O tématech TTIP pravidelně informuje i na webových stránkách [MPO či v mediálních výstupech ministerstva](#). K TTIP uspořádalo MPO ve spolupráci s dalšími partnery [mezinárodní konferenci](#) za účasti hlavního vyjednavatele I.G.Bercera. Konference je k dispozici v archivu [iVysílání ČT 24](#).

³ Directives for the negotiation on the Transatlantic Trade and Investment Partnership between the European Union and the United States of America; deklasifikováno 9.10.2014;

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/145014.pdf

⁴ European Commission, TTIP - http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ttip/documents-and-events/index_en.htm#documents